

3.1. Zasady sporządzania planów kontroli

Odpowiedzialność i uprawnienia

Główny Inspektor Ochrony Środowiska (GIOŚ) jest odpowiedzialny za:

- opracowanie ogólnych kierunków działania organów Inspekcji Ochrony Środowiska na przyjęty okres planowania (długofalowy, roczny i półroczny) oraz celów strategicznych i priorytetów wraz z uzasadnieniem,
- opracowanie wytycznych do wymaganych sprawozdań lub innych form informacji opracowywanych przez wioś,
- określenie metod oceny i weryfikacji celów wyznaczonych do realizacji,
- sporządzenie rocznego sprawozdania z działalności Inspekcji Ochrony Środowiska.

GIOŚ jest uprawniony do:

- dokonywania analiz i ocen przestrzegania przepisów oraz stanu środowiska zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa,
- koordynowania kontroli zakładów prowadzonych przez wioś, w ramach krajowych lub ponad wojewódzkich cykli kontrolnych,
- kontroli stanu zgodności realizacji działań kontrolnych z wyznaczonymi kierunkami działania Inspekcji Ochrony Środowiska
- powołania zespołu kontrolnego, w skład którego mogą wchodzić inspektorzy Inspekcji Ochrony Środowiska zatrudnieni w Głównym Inspektoracie Ochronie Środowiska lub w wojewódzkich inspektoratach ochrony środowiska.

Wojewódzki inspektor ochrony środowiska (wioś) jest odpowiedzialny za:

- uwzględnienie w rocznym planie kontroli wyników priorytetyzacji według analizy wielokryterialnej oddziaływania zakładów na środowisko znajdujących się w ewidencji ISK,
- sformułowanie wojewódzkich celów kontroli,
- zidentyfikowanie zakładów, które będą przedmiotem działań kontrolnych IOŚ,
- uwzględnienie dostępnych zasobów niezbędnych do realizacji zamierzonych celów,
- sporządzenie rocznego planu działalności kontrolnej,
- sporządzenie kwartalnych planów kontroli,
- ustalenie w porozumieniu z wojewodą rocznego planu działalności kontrolnej, będącego elementem rocznego planu pracy Inspekcji Ochrony Środowiska w województwie,
- terminową i właściwą realizację planu kontroli,
- informowanie GIOŚ o zmianach w planie.

WIOŚ jest uprawniony do:

3.1. Zasady sporządzania planów kontroli - obowiązujące od 2021 roku

- zmiany liczby zaplanowanych kontroli, z powodu nieprzewidzianych zdarzeń losowych, lub konieczności wykonania kontroli nie ujętych w planie, co wymagałoby przekroczenia planowanej rezerwy czasu na te kontrole,
- dokonywania bieżących korekt planu,
- ustalenia priorytetów do planowania rocznego, obowiązujących w danym roku w oparciu o:
 - założenia do planu rocznego działalności kontrolnej określone przez GIOŚ,
 - problemy ekologiczne występujące w danym województwie,
 - cele kontroli przyjęte do realizacji w danym roku,
 - obowiązki raportowania do Unii Europejskiej,
 - punktację wynikającą z wielokryterialnej analizy oddziaływania zakładów na środowisko,
 - realizację zarządzeń pokontrolnych,
 - realizację obowiązków wynikających z decyzji,
 - potrzeby w zakresie wykonania badań i pomiarów kontrolnych.
- informowania GIOŚ o występujących w województwie istotnych problemach ekologicznych.

Zasady sporządzania planów kontroli

Planowanie długofalowe

Prace nad długofalowym planowaniem kontroli (DPK) poprzedzają działania Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, które obejmują m.in.:

- ocenę skarg, wniosków i interwencji dla przyjętego okresu (może to być realizowane na podstawie poprzedniego planu długofalowego),
- ocenę działalności kontrolnej Inspekcji Ochrony Środowiska realizowanej w ramach poprzedniego planu długofalowego,
- przegląd krajowych i unijnych dokumentów dotyczących polityk środowiskowych,
- przegląd i analizę przesłanych przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska informacji za miniony rok kalendarzowy, dotyczących w szczególności:
 - liczby i rodzajów zakładów (instalacji) istotnych w związku z realizacją priorytetów,
 - liczby zakładów (instalacji) w poszczególnych kategoriach (I-IV), wyznaczonych wg zasad ustalonych w Informatycznym Systemie Kontroli,
 - zasobów kadrowych.

Zakres merytoryczny założeń do Długofalowego Planu Kontroli

Zakres merytoryczny założeń do Długofalowego Planu Kontroli zawiera w szczególności:

- misję i cele ogólnokrajowe Inspekcji Ochrony Środowiska zakładane do osiągnięcia (zgodnie z przepisami ustawy o IOŚ),

3.1. Zasady sporządzania planów kontroli - obowiązujące od 2021 roku

- ramy czasowe - lata, które obejmie plan długofalowy,
- obowiązki przeprowadzania kontroli wynikające z przepisów unijnych, krajowych i regionalnych oraz z porozumień między organami na szczeblu centralnym i wojewódzkim,
- określenie adresatów działalności Inspekcji i zakresu ich zainteresowania (np. Komisja Europejska – sprawozdania, opinia publiczna – poprawa jakości powietrza, wody, odzysk/unieszkodliwianie odpadów komunalnych),
- ustalenie celów strategicznych i priorytetów wraz z uzasadnieniem, na cały okres planu długofalowego, z określeniem przedziału czasowego do realizacji dla każdego priorytetu, wraz z określeniem niezbędnych działań,
- wskazanie zasad oceny realizacji planu, m.in. pod względem osiągnięcia założonych celów.

Zasady opracowania założeń do Długofalowego Planu Kontroli

Za opracowanie założeń do Długofalowego Planu Kontroli (DPK), stanowiącego element „Ogólnych kierunków działania organów Inspekcji Ochrony Środowiska”, odpowiedzialny jest GIOŚ. Przygotowana propozycja „Ogólnych kierunków (..)” jest przekazywana wojewodom w celu uzyskania ewentualnych uwag, które mogą zostać wniesione w ciągu 14 dni od daty ich przedłożenia. Dokument ten jest również przekazywany do wiadomości wojewódzkim inspektorom ochrony środowiska. Pozyskane uwagi i wnioski są w GIOŚ analizowane, po czym formułowany jest ostateczny dokument pn. „Ogólne kierunki działania organów Inspekcji Ochrony Środowiska”. Po jego zatwierdzeniu następuje publikacja w Biuletynie Informacji Publicznej. Długofalowy Plan Kontroli, będący częścią tego dokumentu jest podstawą do późniejszego opracowywania wytycznych do planowania działalności kontrolnej organów Inspekcji Ochrony Środowiska na rok następny.

Raz na dwa lata dokonywana jest ocena realizacji „Ogólnych kierunków (..)” (w tym realizacji DPK) według odrębnej metodyki zatwierdzonej przez GIOŚ. Na podstawie tego przeglądu następuje ewentualna korekta „Ogólnych kierunków (..)”.

Procedura wprowadzania zmian w dokumencie jest taka sama jak w przypadku jego opracowania. Weryfikacja i wdrożenie wprowadzonych zmian mogą być przeprowadzone po okresie, którego dotyczy przegląd i ocena.

Roczny plan działalności kontrolnej

Roczne plany działalności kontrolnej sporządzane są przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska. Danymi uwzględnianymi przy opracowywaniu planu są m.in. wytyczne do planowania przygotowane przez GIOŚ. GIOŚ opracowuje założenia do rocznego planu działalności kontrolnej uwzględniające:

- misję Inspekcji Ochrony Środowiska,
- cele strategiczne i priorytety, które są do zrealizowania w danym roku, wraz uzasadnieniem,

3.1. Zasady sporządzania planów kontroli - obowiązujące od 2021 roku

- obowiązki wykonania kontroli zakładów, zgodnie z przepisami unijnymi i krajowymi oraz wynikające z porozumień pomiędzy organami na szczeblu centralnym i wojewódzkim,
- rodzaje instalacji istotnych dla realizacji przyjętych priorytetów,
- cykle kontrolne o zasięgu ponad wojewódzkim,
- rodzaje i zakresy informacji, które mają być sporządzone i przekazane do GIOŚ w roku objętym planowaniem,
- rodzaje i liczby szkoleń oraz konferencji,
- oczekiwania stron zainteresowanych działalnością IOŚ w okresie objętym planem,
- inne działania niezbędne do realizacji planu.

Projekt wytycznych do rocznego planu działalności kontrolnej na rok następny, opracowany w GIOŚ, przekazywany jest do wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska nie później niż **do 25 października roku poprzedzającego planowanie.**

Wioś przedstawiają GIOŚ uwagi do projektu wytycznych w terminie do **10 listopada.**

GIOŚ dokonuje analizy, oceny i ewentualnej weryfikacji założeń do planu rocznego i opracowuje wytyczne do planowania działalności organów Inspekcji Ochrony Środowiska na rok następny. Wytyczne te są przez GIOŚ przesyłane wioś oraz wojewodom w terminie do **20 listopada.** Jednocześnie cele kontroli sformułowane przez GIOŚ są wprowadzane do ISK.

Opracowanie rocznego planu działalności kontrolnej przez wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska

Po wprowadzeniu do systemu celów ogólnokrajowych, każdy wioś, w ciągu 30 dni (tj. najpóźniej do **20 grudnia**), wprowadza do ISK roczny plan kontroli i dokonuje jego zatwierdzenia w systemie.

Wioś opracowują roczny plan działalności kontrolnej, w oparciu o wytyczne przygotowane przez GIOŚ, w wyniku:

- uwzględnienia priorytetów do realizacji określonych przez GIOŚ o charakterze ponad wojewódzkim,
- dokonania wyboru priorytetów do realizacji charakterystycznych dla województwa,
- określenie celów kontroli, które będą realizowane w toku kontroli,
- ustalenia liczby i charakteru kontroli (kompleksowych, problemowych) w terenie,
- ustalenia rezerwy czasowej na kontrole dokumentacyjne automonitoringowe,
- ustalenia rezerwy czasowej na kontrole pozaplanowe (w terenie i dokumentacyjne),
- uwzględnienia potrzeb przeprowadzania kontroli w terminach indywidualnie określonych w decyzjach administracyjnych dotyczących warunków wykonywania działalności wpływającej na środowisko (np. odroczenie terminu płatności, wstrzymanie użytkowania instalacji lub urządzenia, wyznaczenie terminu usunięcia negatywnych skutków powstałych w środowisku, w tym usunięcia skutków poważnych awarii lub naprawienia szkód w środowisku),

3.1. Zasady sporządzania planów kontroli - obowiązujące od 2021 roku

- uwzględnienia zasobów kadrowych.

Elementem pomocniczym przy przygotowywaniu rocznego planu kontroli w terenie jest możliwość wstępnego wygenerowania z ISK imiennego wykazu zakładów, które powinny zostać ujęte w rocznym planie kontroli. Wykaz wygenerowany z ISK zawiera zakłady mieszczące się w kategoriach od I do IV.

W związku ze zmianą zasady sporządzania rocznych planów kontroli w 2020 r., decyzję o umieszczeniu zakładów zaliczonych do kategorii od III do V w planie kontroli podejmuje wioś.

W związku z powyższym wygenerowany z ISK imienny wykaz zakładów jest wyłącznie narzędziem pomocniczym planisty, przy tworzeniu rocznego planu kontroli. Wykaz zakładów zaproponowany przez system należy poddać weryfikacji pod kątem potrzeb i zadań specyficznych dla województwa, mając na uwadze kategoryzację zakładów opisaną w dokumencie I.2.3, z którą związana jest częstotliwość prowadzenia kontroli.

Wzór tabeli rocznego planu kontroli zawiera *załącznik nr I.3.1.1.*

Przy ustalaniu rocznego planu kontroli na 2020 rok wojewódzki inspektor ochrony środowiska powinien wziąć pod uwagę:

- wymogi prawne (krajowe oraz unijne) oraz inne polecenia na podstawie których wybrane instalacje muszą być kontrolowane co roku lub nie rzadziej niż raz na 3 lata, niezależnie od wyniku analizy wielokryterialnej,
- wyniki ostatniej kontroli - zakłady, u których stwierdzono w ramach ostatniej kontroli naruszenia wymienione w punktach od 2.1 do 2.4 (zgodnie z dokumentem I.5.4) niezależnie od ich aktualnej kategorii wynikającej z analizy wielokryterialnej powinny zostać uwzględnione w rocznym planie kontroli,
- dostępne zasoby kadrowe oraz inne uwarunkowania i problemy zdiagnozowane na obszarze województwa,
- rezerwę czasową na kontrole prowadzone na podstawie badań automonitoringowych, która nie powinna przekroczyć 10%,
- rezerwę czasową na kontrole pozaplanowe – ustaloną przez wioś,
- rezerwę czasową na czynności określone w art. 10b ustawy o IOŚ – ustaloną przez wioś.

Z uwagi na specyfikę danego województwa, staż pracy inspektorów, ich doświadczenie, uwarunkowania organizacyjne i losowe, aktualnej ocenie sytuacji i wydarzeń w danym województwie liczba zaplanowanych kontroli może się różnić w wioś.

Inspektor może wykonywać kontrole zakładów w terenie (planowe i pozaplanowe), kontrole automonitoringowe w ramach ustalonej rezerwy czasowej oraz inne niż automonitoringowe pozaplanowe kontrole w oparciu o dokumentację, a także pozaplanowe kontrole w terenie bez ustalonego podmiotu.

Faktyczna ilość kontroli przypadająca na inspektora może być uzależniona od zakresu powierzonych obowiązków oraz kategorii i charakteru wykonywanych kontroli. Po odjęciu

3.1. Zasady sporządzania planów kontroli - obowiązujące od 2021 roku

rezerwy czasu przeznaczonego na kontrole automonitoringowe, a następnie na kontrole pozaplanowe, uzyskujemy liczbę kontroli planowych w terenie.

Rezerwę czasową na prowadzenie kontroli automonitoringowych można oszacować w oparciu o dane z lat poprzednich, co pozwoli na odpowiednie określenie przedmiotowej rezerwy dla tego typu kontroli w roku następnym. W 2020 r. przyjmuje się, że rezerwa czasowa na kontrole automonitoringowe nie powinna przekroczyć 10%.,

Przy ustalaniu planów kontroli należy także uwzględnić rezerwę czasową na kontrole pozaplanowe (zarówno dokumentacyjne jak i z wyjazdem w teren związane np. ze zgłoszeniem interwencyjnym, wystąpieniem poważnej awarii czy odbiorem inwestycji). Rezerwa czasowa na kontrole pozaplanowe ustalana jest przez wioś.

W oparciu o założone rezerwy czasowe przeznaczone na kontrole dokumentacyjne automonitoringowe oraz kontrole pozaplanowe (w terenie i dokumentacyjne z wyłączeniem badań automonitoringowych) można w przybliżeniu określić średnią liczbę kontroli planowych zakładów w terenie, jaka przypadnie na jednego inspektora w rocznym planie kontroli. Obliczenia liczby kontroli dla jednego inspektora przyjmujemy jako średnią dla całego wioś. Dla poszczególnych inspektorów wyliczenia dotyczące liczby kontroli zakładów w terenie, przyjęte do planu rocznego oraz rezerwy czasowej na kontrole automonitoringowe, mogą się różnić. Będzie to uzależnione od zakresu i rodzaju wykonywanych zadań inspekcyjnych przez poszczególnych inspektorów (np. część inspektorów realizuje więcej kontroli w terenie, a inna część więcej kontroli automonitoringowych).

Roczny plan działalności kontrolnej sporządza się w oparciu o wytyczne GIOŚ i zasady określone w ustawie o *Inspekcji Ochrony Środowiska* z uwzględnieniem przyjętej w poszczególnych wioś rezerwy czasowej na realizację kontroli pozaplanowych i dokumentacyjnych automonitoringowych. Wojewódzki inspektor przedstawia roczny plan działalności kontrolnej wojewodzie w terminie do **20 grudnia**.

Kwartalny plan kontroli opracowywany przez wioś

Przed rozpoczęciem nadchodzącego kwartału, na podstawie imiennego wykazu zakładów zawartego w rocznym planie kontroli, wojewódzki inspektor sporządza kwartalne plany kontroli według wzoru określonego w *załączniku I.3.1.2. Tabela kwartalnego planu kontroli*.

Ocena wykonania rocznego planu kontroli

- Oceny realizacji rocznego planu kontroli dokonuje wojewódzki inspektor,

3.1. Zasady sporządzania planów kontroli - obowiązujące od 2021 roku

- Wojewódzki inspektor przedkłada GIOŚ informację o realizacji zadań Inspekcji Ochrony Środowiska na obszarze województwa za dany rok w terminie do 15 lutego roku następnego oraz na żądanie w każdym czasie,
- GIOŚ dokonuje porównania realizacji zaplanowanych zadań w tym wykonania rocznego planu kontroli oraz zgodności z założeniami do planu kontroli i przeprowadza ocenę w ramach wymaganej sprawozdawczości.

Dokumenty związane:

I.1.2. Definicje i pojęcia

I.2.2. Analiza wielokryterialna

I.2.3. Kategoryzacja zakładów

Załączniki:

Załącznik I.3.1.1. Tabela rocznego planu kontroli

Załącznik I.3.1.2. Tabela kwartalnego planu kontroli